

LÄNSPROGRAM
CENTERPARTIET VÄSTERBOTTEN
VALET 2018

**NÄRODLAD
POLITIK**

Centerpartiet
VÄSTERBOTTEN

1. INLEDNING

1.1 Närodlad politik

Centerpartiet står för en närodlad politik. Vi är övertygade om att människor kan och vill bestämma mer själva. Vi vill ha ett rättvist, öppet och tryggt samhälle som ger likvärdiga möjligheter för alla i hela länet. Vi begär nu ett tydligt mandat för fler reformer som utvecklar hela Västerbotten. Vi vill att ännu fler ska få känna stoltheten över att ha ett jobb. Vi vill ge ännu mer fart till den snabba framväxten av den förnybara energin. Vi vill stärka människors rätt till en välfärd som kommer alla till del.

Centerpartiet ser behovet av ett jämställt Västerbotten. Vi är det parti som tydligast arbetar för likvärdiga möjligheter för kvinnor och män. Vi tror att Västerbotten behöver bli mer kvinnovänligt för att växa.

1.2 En politik som hänger ihop

Centerpartiet tror på en närodlad politik, det innebär för oss att vi vill att beslut ska fattas så nära människor som möjligt. Våra tankar genomsyrar hela partiet nerifrån och upp, det innebär för oss att vi värnar små nära skolor, att vi tror att valfrihet är viktigt för att skapa ett samhälle som fungerar och där alla får utvecklas efter sin egen förmåga.

För ett samhälle som hänger ihop, så krävs det också en tillgång till lokal grundservice och fungerande infrastruktur, här ser vi hur regeringen föreslår nedläggning av servicen i mindre orter och fortsätter på den inslagna centraliseringsvägen.

För Centerpartiet så är det företagen som är motorn som håller samhällsmaskineriet igång. 4 av 5 nya arbetstillfällen skapas hos företagen så ska vi ha ett levande Sverige och Västerbotten inte bara i städerna så krävs det en politik som stimulerar företagande, inte bara i städerna utan i alla kommuner både i tätorterna och på landsbygderna!

2. RIKSPOLITIK

2.1 Låt inte Sverige klyvas

Sverige håller på att klyvas. På ena sidan står de med tryggheten att kunna gå till jobbet på morgonen, som får in en lön på kontot varje månad. På andra sidan finns de som är arbetslösa, som har svårt att få bidraget att räcka till.

För att motverka delningen av Sverige har Centerpartiet föreslagit ett ingångsavdrag, som handlar om att slopa arbetsgivaravgiften när man anställer någon som är ny på arbetsmarknaden. Genom att koncentrera förslaget till de första åren i arbetslivet träffar vi dem som behöver det bäst, inte minst nyanlända. Analysföretaget WSP har räknat på hur många jobb ingångsavdraget kan skapa. Resultatet: mer än 1600 nya jobb i hela Västerbotten. Nästan 300 av dem på landsbygden. Det visar hur viktigt det är att göra det billigare för företagen att anställa, framför allt när det gäller utsatta grupper. Och många av företagen som skulle kunna anställa nyanlända finns på landsbygden. Ingångsavdraget är ett kraftfullt verktyg som kan göra verklig skillnad för tusentals människor.

Centerpartiet föreslår, tillsammans med Alliansen, inträdesjobb som ger nyanlända och unga utan gymnasieexamen möjlighet att få ett första jobb, till en lägre ingångslön

och med borttagen arbetsgivaravgift. Dessutom vill vi satsa på en kraftig utbyggnad av RUT, vilket också skulle göra arbetsmarknaden mer tillgänglig för exempelvis de människor som står längre ifrån arbetsmarknaden, och skapa bättre förutsättningar för kvinnors företagande.

Klyvningen av Sverige finns inte bara på arbetsmarknaden – utan även mellan stad och landsbygd, norr och söder, öst och väst! För att motverka detta och ge fler förutsättningar att starta, driva företag och för att anställa behöver vi även se till att riskkapital finns i hela landet. När bankerna sviker måste samhället finnas på de ställen där marknadskrafterna inte finns.

Dessutom behöver människor känna trygghet i form av en närvarande polis. Idag ser det inte ut så, i exempelvis Västerbottens inland finns det på vardagsnätterna bara en polisbil på en yta nästan lika stor som Danmark. I städer och förorter sker fler och fler våldsbrott och även här räcker inte polisens resurser till. Idag är det många poliser som väljer att sluta sina jobb och utbildningsplatserna fylls inte upp. Det gör att polisorganisationen försvagas, vilket är allvarligt.

Från Centerpartiets sida har vi föreslagit stora satsningar i vårt budgetalternativ. Vi bedömer att polisen behöver ett tillskott på närmare 9 miljarder för att klara uppgiften. Med satsningen vill vi exempelvis höja lönen för polisen, öka antalet utbildningsplatser, anställa fler civila som kan avlasta polisen i det administrativa arbetet. Utöver dessa 9 miljarder tillkommer förstärkningar till övriga delar av rättskedjan, som till exempelvis åklagarmyndigheten, på närmare en ytterligare miljard.

Otryggheten har även kommit att gälla barnafödande, inte minst på landsbygden. I media har vi under året som gått kunna läsa flera berättelser om människor som tvingats åka alldeles för långt för att föda barn till följd av överfulla BB:s eller sjukhus som lagt ned. Det skapar allt annat än trygghet. För att säkra välfärden i hela landet ökar vi statens bidrag till kommuner och landsting med 25 miljarder de kommande tre åren. Med dessa välfärdsmiljarder vill vi förstärka och förbättra vård, skola och omsorg i hela landet.

Centerpartiet föreslår också en tillgänglighetsmiljard för att korta köerna till vården. I budgeten föreslås dessutom en särskild satsning på 300 miljoner för att korta köerna till barn- och ungdomspsykiatri samt en särskild satsning på ensamkommande ungas psykiska besvär.

Idag står många lokaler på landsbygden tomma. Sedan tio år har nästan var fjärde lanthandel förvunnit. Vi vill fylla dessa lokaler med liv igen. Det gör vi genom att locka med avskaffad fastighetsskatt för de som återtar en tom lokal på landsbygden. Den utveckling vi kunnat se de senaste åren, med att grundläggande service, så som mataffärer eller mindre butiker, lämnat landsbygden är inte godtagbart. Det här måste brytas. Vi ser lanthandlare som lagt ner och bensinmackor som försvunnit. Även den kommersiella grundläggande servicen har tynat bort på landsbygden. Att gamla företag lägger ned och nya startas är givetvis en naturlig del av utvecklingen. Problemet är att i många orter med svåra förutsättningar så kommer det inte alltid någon ny verksamhet och ersätter den gamla som lämnat. Landsbygden har möjlighet att blomstra om den får rätt förutsättningar att utvecklas. Förslaget om slopad fastighetsskatt skulle underlätta den utvecklingen. Det här är något landsbygden efterfrågat, man vill kunna stå på egna ben och ha möjligheten att kunna bygga där man står, att kunna skapa jobb och tillväxt. Då behövs det både fiber till byn och vägar och järnvägar. Men det krävs också att det finns möjligheter att handla sin mat, tanka sin bil och få både postombud och andra ombud ganska nära och inte behöva åka många mil för att nå det som de som

bor i tätort har väldigt nära.

2.2 Service i hela landet

Centerpartiets politik är närodlad. Det betyder att vi vill att det ska vara möjligt att bo och arbeta var i landet man vill. Det betyder också att vi vill ha en tillgänglig service i hela landet, det betyder däremot inte att det måste vara det offentliga som står för den servicen. Att få sin post utdelad, att kunna köpa blöjor till barnen en söndag eller att tanka bilen är något som man som boende i Sverige ska kunna förvänta sig. I den servicen ska även närhet och tillgång till vissa myndigheter ingå.

Idag sker en viss nedmontering av offentliga förskolor och barnomsorg utanför tätorterna. För oss i Centerpartiet är det viktigt att barn ska ha ett rimligt avstånd från hem till dagverksamhet, detta även för att underlätta för de föräldrar som pendlar längre sträckor. Där det offentliga sviker ska egna initiativ ha möjlighet att ta vid, så som familjedaghem och annan pedagogisk verksamhet.

Att polisen kommer till undsättning när vi behöver det borde vara något av det mest grundläggande i en fungerande rättsstat. Ändå har det blivit allt mer uppenbart att rätten till trygghet villkoras till var i landet man lever.

Om man bor, arbetar eller driver företag i vissa delar av landet så duger man utmärkt till att beskattas efter exakt samma regler som alla andra. Däremot kan man inte räkna med att staten i gengäld håller sin del av samhällskontraktet och bistår med polis när någonting händer.

Bristen är tydlig inte minst i Västerbottens inland där det idag bara finns en polispatrull som under vardagsnätterna patrullerar ett område som näst intill är lika stort som Danmark. Det skapar otrygghet hos invånarna och även hos polisen själva som är väldigt utsatta när de är ensamma. Faktum är att polisens organisation ligger väldigt avsides från många orter i inlandet. Därför vore det betydligt bättre att skapa en organisation som är anpassad efter kartan än som det är idag.

2.2.1 Föräldraförsäkring

Centerpartiet vill se en enkel, modern och flexibel barn- och föräldraförsäkring som ger alla föräldrar möjlighet att kombinera arbete med föräldraskap. Centerpartiet tycker det är bra ju jämnare föräldraledigheten delas mellan föräldrarna då det främjar ett jämställt familjeliv och i förlängningen ett mer jämställt arbetsliv. Centerpartiet värnar valfriheten i dagens föräldraförsäkring och vill inte öronmärka fler månader.

2.3 Integration

Sverige utvecklas när människor från andra länder kommer hit. För att samhället ska vara öppet krävs en politik som ger alla samma rättigheter och skyldigheter. Då får vi ett bättre land att leva i. Och det är jobben som är nyckeln.

Att människor från olika delar av världen kommer till Sverige är något som är bra. Det bidrar till att utveckla vårt samhälle på många olika plan. Möjligheter, skyldigheter och rättigheter ska vara lika för alla. Till exempel ska alla ha samma chans att få ett jobb, en bostad, utbildning eller starta ett företag. Vi vill att Sverige ska fortsätta präglas av tolerans och öppenhet och välkomna olikheter. I framtiden vill vi inte ha några speciallösningar som är riktade till människor som har flyttat hit. Istället vill vi ha bra arbetsmarknads- och bostadspolitik för alla. Fakta visar att det är integrationspolitiken, och

inte invandrarna, som har skapat dagens integrationsproblem.

Det behövs tydliga lösningar som gör mottagandet mycket bättre. Det är viktigt att snabbt få ett jobb under första tiden i Sverige. Där skapas kontakter som gör det lättare för dig med utländsk bakgrund att snabbt komma in i det svenska samhället. I Västerbotten finns företag som vill växa, men nästan en tredjedel av dem anger att bristen på kompetent arbetskraft är det största hindret för utveckling.

Utanförskapet i Sverige är fortfarande för stort och alltför många har inte ett jobb att gå till. Särskilt stort är utanförskapet bland unga, personer med funktionsnedsättning och utrikes födda. På jobbet skapas naturliga kontakter mellan människor som gör det lättare för dig som invandrare att komma in i det svenska samhället.

För att lösa en del av de praktiska problemen med integrationen i Sverige har vi flera förslag. Det handlar bland annat om praktik med lägre lön, snabbare validering av kunskaper, tidigare språkinläring, etableringsersättningar som gör att det lönar sig att arbeta, och full ekonomisk kompensation till kommunerna. Vi vill också se bättre kommunikation mellan myndigheter och kommuner, intensivkurser i svenska för nyanlända barn, alternativa boendeformer för ensamkommande barn och att upphandlingen av asylboenden blir bättre. Vi tycker också att asylboenden ska ha en skyldighet att erbjuda såväl sysselsättning som svenskutbildning.

Till det kommer förslag om bättre regler på arbetsmarknaden med flexiblare turordningsregler, en helt ny arbetsförmedling med fler aktörer och jobbfixarpeng samt friare hyressättning på bostadsmarknaden. Men för att bostäder ska kunna tas fram i snabb takt behöver det också byggas modullägenheter.

2.4 Miljöansvar och grön tillväxt

Världen och Sverige står inför stora miljöutmaningar. Hoten från klimatförändringar, spridning av giftiga kemikalier, nedskräpning av haven och ohållbart utnyttjande av ekosystem är hot mot människors hälsa, planetens överlevnad och en hållbar ekonomisk utveckling och tillväxt.

En bättre miljö går hand i hand med ekonomisk utveckling och tillväxt. Med gröna jobb och företag skapar vi lösningar och resurser för att satsa på miljöåtgärder. Då krävs en miljöpolitik där globalt miljöansvar kombineras med lokalt miljöarbete. Det krävs också en närodlad miljöpolitik som tar hänsyn till att förutsättningar ser olika ut i olika delar av landet, och som ger människor, företag och kommuner redskapen att bidra till ett mer hållbart Sverige. I Centerpartiets gröna och liberala politik litar vi på människors förmåga att ta eget ansvar för sina val. Vi vill att kostnader för miljöpåverkan blir högre och tydligare och att det blir lätt att göra rätt i vardagen.

Sverige och Västerbotten har möjligheter att vara både ledare och vinnare i den globala omställningen. Med naturresurser som skog och åkermark kan en ekonomi med bas i det förnybara ge fortsatt tillväxt och utveckling.

De etablerade universiteten i länet, Umeå universitet (UmU), Statens lantbruksuniversitet (SLU) och Luleå Tekniska Universitet (LTU), arbetar för innovation och nytänkande vad gäller exempelvis grön teknik.

Grön tillväxt ligger högt på agendan i vårt län. North Sweden Cleantech är en regional innovations- och exportplattform för just grön teknik, ren energi och hållbara lösningar

från Västerbotten och Örnsköldsvik. Här är man helt övertygade om att grön teknik och ren energi från norra Sverige kan utveckla världsmarknaden för hållbar tillväxt. I Skellefteå planeras dessutom en ny batterifabrik för att etableras de närmaste åren. Det kommer, förutom att skapa 2500 nya arbetstillfällen i regionen, även bidra med ytterligare forskning och utveckling inom området hållbara batterier.

Med miljösatser vill vi skapa jobb och främja tillväxten i Västerbotten. Vi vill satsa på skog och åkermark som en bas i det förnybara, utveckla grön teknik, och öka andelen giftfria varor och livsmedel som produceras i vårt län. Detta med hänsyn till både miljö och klimat. Gröna ytor med ekosystemtjänster vill vi ska planeras in redan i planprocessen när städer och tätorter växer.

2.4.1 En giftfri vardag

Som konsument ska man kunna vara säker på att varor och livsmedel i ens omgivning inte innehåller skadliga ämnen. En utveckling mot ett giftfritt kretsloppssamhälle ser vi som en förutsättning för att minska miljöpåverkan och nå klimatmålen, samtidigt som vi kan skapa jobbtillfällen och främja tillväxt. Sverige har stor potential att skapa innovativa förnybara material och produkter som kräver mindre energi- och materialåtgång bland annat genom att nyttja möjligheterna som finns i skogsråvaran. Sverige ligger också i framkant när det gäller att skydda barn och vuxna mot skadliga kemikalier och vi återvinner betydligt mer än i övriga Europa. Men det är fortfarande en stor utmaning att nå en ekonomi med cirkulära och giftfria kretslopp. Inom transporter, mat och byggnader förekommer störst slöseri med resurser men konsumtionen överlag kan styras mot lägre miljöpåverkan.

2.4.2 Sunda och säkra livsmedel

Tillgången till sunda och säkra livsmedel, som produceras med hänsyn till både miljö och klimat, är både en miljöfråga och en hälsofråga. Politiken ska inte tvinga konsumenten till särskilda val men däremot förse konsumenter med information och verktyg att själva ta aktiva beslut om hållbar och hälsosam mat. I takt med ökande folkhälsosjukdomar och därmed också samhällskostnader behöver politiken ansvara för att möjliggöra ett förebyggande arbete. Idag slängs cirka en tredjedel av all mat som produceras, och det mesta slängs av konsumenten.

Klimatpåverkan från hushållens totala mängd matsvinn motsvarar växthusgasutsläppen från genomsnittlig körning av 360 000 bilar under ett år. Det finns redan idag ett mål om insamling av matavfall till biologisk behandling vilket är bra för bilkörning på biogas. Ännu bättre är om svinnet inte uppstår och om vi bättre tillvaratar de resurser vi har vilket skulle vara en vinst för miljön och plånboken. Centerpartiet vill därför införa ett mål om minskning av matavfall och svinn för att förebygga att avfallet uppstår.

Klimatpåverkan från konsumtion av nötkött har fördubblats under de senaste tio åren, men ökningen består av importerat nötkött. I Sverige är vi bland de bästa i världen på att använda lite antibiotika i djurproduktionen och samtidigt ha friska djur, vilket innebär lägre risk för utveckling av antibiotikaresistens samt mindre utsläpp av antibiotika i miljön. Genom att äta mindre men bättre kött skulle påverkan på vår omvärld minska. Att byta ut importerad mat med högre påverkan på klimat och miljö mot närproducerad mat med hög miljö- och klimathänsyn som levererar ekosystemtjänster är ett viktigt sätt för att Sverige ska ta ansvar globalt. I Europaparlamentet driver Centerpartiet på för en mer restriktiv användning av antibiotika i Europas djurproduktion, och i Sverige har Centerpartiet varit aktiva i framtagandet av en uppdaterad svensk strategi för att

bekämpa antibiotikaresistens. Centerpartiet vill att det offentliga ska ta ett större ansvar för att minska antibiotikaanvändningen vid produktionen av det kött de köper till offentliga kök och att upphandlare ska få stöd för att ställa krav på ansvarsfull antibiotikaanvändning.

Ursprung på produkter är enligt konsumenterna en viktig faktor i valet av mat. Ursprungsmärkning är därför ett sätt att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft och ge fler möjlighet att göra aktiva val. Det finns idag många frivilliga branschgemensamma märkningar som är effektiva och utöver de märknings- och kvalitetskrav som redan finns bör principen på nationell nivå vara frivilliga märkningar. I det offentliga köket och på restauranger behöver dock köttets ursprung synliggöras bättre.

2.4.3 Hållbart brukande av jord, skog och vatten

Sveriges naturresurser i form av jord, skog och vatten är avgörande för Sveriges omställning till en biobaserad ekonomi. De gröna och blå näringarna ger oss mat, förnybara material och energi men också ekosystemtjänster som biologisk mångfald, vattenrening, lagring av koldioxid och råvara till förnybara kemikalier och material. Men allt kräver ett aktivt brukande och förvaltande med människor och företag som utvecklar och vårdar våra naturresurser. Det enda sättet att långsiktigt behålla allt detta är konkurrenskraftiga gröna och blå företag. Det krävs en balans mellan produktion och miljö där naturresurserna fortsätter att brukas och förvaltas på ett hållbart sätt, med insatser för en god biologisk mångfald.

Trots att den statliga fastighetsskatten slopats finns det fortfarande fastigheter där statlig skatt behöver tas ut. Vi tycker att fler delar av den skatten borde bli mer regional och att pengarna i större utsträckning än idag borde stanna kvar i de regioner där den betalas in. Så ser det ut i de flesta andra länder. Vi tycker också att delar av de värden som skapas från exploatering av naturresurser ska regionaliseras. Som följd av detta tycker vi att pengar som kommer från fastighetsskatten på industrifastigheter och elproduktionsenheter ska tillfalla de regioner där den betalas in. Om vi inför ett sådant system ökar det regionernas möjligheter till tillväxt.

Det är viktigt att Sverige har ett levande och långsiktigt hållbart skogsbruk som inte hotar viktiga naturvärden. Därför måste vi också fortsätta skydda värdefulla skogsområden. Det är också viktigt att ta hänsyn till natur- och kulturmiljövärden i samband med avverkning av skog. Värdefull natur kan behöva utökad skydd men det innebär samtidigt ofta att äganderätt och brukande begränsas. Det måste vara självklart att ägare eller brukare också ersätts för de inskränkningar som görs. Kostnaden för åtgärden måste också stå i proportion till den miljönytta som de naturvårdande åtgärderna leder till och det är viktigt att markägare och brukare involveras i hela processen. Därför ska tvingande avsättning av skyddsvärd mark eller vatten inte ske om ersättning inte kan betalas ut vid intrångstillfället. Ersättningsmodeller och nationella riktlinjer för tvingande avsättning av jordbruks- och skogsmark samt bildande av vattenskyddsområden behöver ses över och förtydligas.

2.5 Stads- och tätortsfrågor

Ökad cykling minskar miljöpåverkan och främjar människors hälsa. Att satsa på cykelinfrastruktur, som lokala och regionala cykelvägar och säkra cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafik är samhällsekonomiskt lönsamt. Cykel behöver i större grad räknas som ett transportslag tillsammans med bil, båt, flyg och tåg, och få resurser i nationella infrastruktursatsningar. Säkerheten är viktig för att få fler att cykla och att

gång- och cykelbanor, korsningar, trafikregler och trafiksignaler anpassas till cyklister och fotgängares skilda villkor ökar viljan att välja dessa färdmedel. Enhetliga markeringar av cykelbanor och andra trafikskyltar är andra åtgärder som kan förenkla.

En tät bebyggelse är ofta både utrymmes- och energieffektiv och genom förtätning kan värdefulla naturmiljöer i stadsnära läge bevaras. Men en tätare stad ställer större krav på kvalitet i de gröna ytorna och att dessa tas med redan i ett tidigt skede i planeringen. Ekosystemtjänster som dagvattenhantering, klimatreglering, luftrening och bullerdämpning, samt möjlighet till rekreation är viktiga för de som bor i städer. Byggnation och exploatering innebär ofta att andelen hårdgjorda ytor ökar vilket påverkar vattenavrinning. En ekosystemtjänst som behöver bevaras är att se till att det finns tillräckligt med de grönytor som fyller en viktig funktion för hantering av dagvatten och grundvattenpåfyllnad. Att bygga in våtmarker, återetablera ålgräsängar eller använda musselodlingar kan även i urbana miljöer minska övergödning, rena vatten och skapa värdefulla ekosystem. Idag finns det dock begränsade möjligheter att på ett systematiskt sätt integrera ekosystemtjänster i planprocessen. Centerpartiet anser därför att Plan- och bygglagen (PBL) bör ses över för att stärka ekosystemtjänsternas roll i stadsplaneringen.

2.6 Infrastruktur i hela landet

För att hela landet ska leva måste alla människor ha möjlighet att välja var de vill bo och jobba. Att kunna ta sig mellan hem och jobb, skola och fritidsaktiviteter på ett smidigt, miljövänligt sätt är en självklarhet för oss.

Halvlånga resor är bekväma med tåg, riktigt långa kanske kräver flyg och den korta vardagsresan är smidigast med cykel eller bil. Oavsett vad du väljer finns en gemensam nämnare – vi måste minska utsläppen och satsa på ett miljövänligt resande. Ta flyget som ofta framstår som en miljöbov, men är ofta en förutsättning för att människor ska välja att bosätta sig och starta företag i en viss region. Detta gäller även transportnäringen där transporter på lastbil är avgörande för ett fungerande näringsliv, med transporter till och från landets och länets industrier och gröna näringar där andra transportsätt saknas. Därför vill vi satsa på ny teknik och se fler miljövänliga bränslen. Den gemensamma nämnaren är att varje transportmedel ska betala sina egna miljökostnader.

Just nu är vi inne i en snabb omdaning på personbilssidan och det handlar om elbilarnas intåg, elbilen har god potential att bli lösningen för stora delar av landsbygdens transporter i framtiden.

Likaså finns det i länet väldigt intressanta satsningar både på fordonsgas och vätgas som bränslen, även detta måste stöttas.

För att lösa de framtida behov som finns för infrastrukturen vill Centerpartiet därför bland annat att Sverige ska ha en fossilfri fordonsflotta senast 2030, för det krävs att satsningar på infrastrukturen i hela landet ska öka. I länet krävs bland annat att laddinfrastrukturen i hela länet byggs ut, så att elbilar blir ett fungerande alternativ. För att minska utsläppen satsar vi även mer på järnvägsspår och vill underlätta för fler tågoperatörer, för att fler ska kunna välja tåget som transportmedel. För de som istället vill ta cykeln vill vi bygga fler bilfria cykelvägar och fler cykelparkeringar, för att göra livet enklare för cyklister.

3. LÄNSFRÅGOR (ICKE SJUKVÅRD)

3.1 Regionvalet, närodlad makt med ett helhetsperspektiv

Västerbotten kommer att bilda region 1 januari 2019. Förändringen innebär att de nuvarande organisationerna Västerbottens läns landsting, Region Västerbotten och delar av Länsstyrelsens verksamhet kommer att ingå i samma organisation. Det innebär att väljaren får rösta fram de politiker som de anser lämpligast. Centerpartiet har i många år kämpat för ett direktvalt regionfullmäktige och är positiva till den förändringen. För Centerpartiet är det viktigt att säkerställa kommunernas inflytande i den nya organisationen. Kraft måste läggas på att motverka klyvningen i regionen och bidra till att medborgare känner delaktighet och medverkar till en positiv utveckling.

Den nya organisationen skapar både möjligheter och utmaningar. För Centerpartiet är följande principer centrala för att den nya regionen ska få en funktion som vinner acceptans hos medborgarna: Regionbildningen ska utgå från ett underifrånperspektiv, där beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt. Demokratifrågan är avgörande för en lyckad regionbildning. I ett stort län som Västerbotten behöver inflytandet vara stort, både via det nya regionparlamentet och via länets kommuner. Regionbildningen ska ha ett perspektiv som omfattar hela länet. Skillnaderna i förutsättningar i olika delar av länet får inte leda till ett län där skillnaden mellan tillväxtorter och orter med svagare utveckling tillåts öka.

3.2 Infrastruktur i hela länet

En viktig förutsättning för likvärdiga villkor runt om i vårt län är en fungerande infrastruktur. I ett län som präglas av olika viktiga transportstråk: gränsöverskridande, öst – västligt likväl som nord – sydligt, i kust likväl som i inlandet, är satsningar på infrastruktur en central fråga. Att bygga Norrbotniabanan och utveckla Inlandsbanan och Tvärbanan är exempel på viktiga satsningar. Den digitala infrastrukturen har fortfarande brister som behöver åtgärdas och detsamma gäller vårt vägnät som är i stort behov av insatser, inte minst det finmaskiga vägnätet.

Ytterligare en infrastruktursatsning som Centerpartiet i Västerbotten stödjer är en tågtestbana mellan Jörn och Arvidsjaur. Idag finns en brist på tågtestbanor i Europa och de fåtal som finns är bokade i flera år framåt. Det gör att tågtillverkare får testa sina tåg på befintliga banor vilket bara sker när och om det finns ledig tid. Sedan flera år pågår ett projekt i norra Sverige där målet är att nyttja den befintliga, åtta mil långa och nu nedlagda tvärbanan mellan Jörn i Västerbotten och Arvidsjaur i Norrbotten. Om tågtestbanan blir verklighet skulle den vara Europas längsta och inte nog med det – även den enda där man kan testa tåg i kallt vinterklimat.

I Västerbotten och norra Sverige skapas stora värden – skogen och gruvorna bidrar till landets välfärd. Men för att det ska ske behöver infrastrukturen i form av vägar och järnvägar bli bättre. Det betyder både underhåll av befintlig infrastruktur men även nybyggnation. Trots att det satsas mer pengar än någonsin på infrastruktur så räcker pengarna ändå inte till. En förklaring är att den svenska infrastrukturen är rejält eftersatt på grund av att det inte satsats tillräckligt de senaste årtiondena. För att länet ska utvecklas och för att skapa effektivare transporter och större arbetsmarknadsregioner måste satsningarna öka.

Om statskassan inte har mer pengar måste vi hitta alternativa sätt att finansiera utbyggnaden. Ett förslag är att arbeta med alternativa finansieringslösningar (offent-

lig-privat-samverkan, OPS). Exempelvis skulle pensionspengar kunna satsas på svensk infrastruktur. Det ger avkastning på lång sikt och dina och mina pensionspengar skulle kunna göra nytta på flera sätt. Den efterlängtdade järnvägen eller vägen skulle snabbare kunna bli verklighet och fler skulle kunna få jobb.

För att få effektiva transporter och för att skapa större arbetsmarknadsregioner och hållbara transporter behövs en Bottnisk korridor. Därför måste Norrbotniabanan färdigställas – det vill säga sträckan mellan Umeå och Luleå. För att detta ska bli möjligt behövs pengar till hela sträckningen.

Centerpartiets stämma har beslutat att Norrbotniabanan ska byggas i hela sin sträckning.

En viktig del i arbetet med förbättrad transportinfrastruktur handlar också om det arbete som går under namnet Midway Alignment, som handlar om utveckling av hela transportstråket från Mo i Rana i Norge till Sankt Petersburg, innehållande en ny färja, utvecklad E12 och investeringar i järnvägen från Umeå till Storuman.

Ett av de viktigaste sätten att ge förutsättningar för jobb, tillväxt och tillgång till välfärdstjänster i hela länet handlar om att ta bättre tillvara på den digitala utvecklingen. För att digitaliseringen av hela Västerbotten ska ta ytterligare fart krävs utbyggnad av fiber och annan modern kommunikationsteknik i hela länet. För att genomföra detta behövs kreativa lösningar som exempelvis samförläggning av bredbandsinfrastruktur med annan infrastruktur. Att hitta bättre former för samnyttjande av befintliga fiberstråk och samhällsmaster är ett sätt att mer kostnadseffektivt möta hela länets behov av bredband. Detta är särskilt viktigt på de platser i länet där kopparnätet på senare år försvunnit.

Det behöver bli enklare att resa kollektivt i hela länet. Då kommer fler att välja det framför att ta bilen. En samhällsplanering som går hand i hand med trafikplaneringen möjliggör ett ökat kollektivtrafikresande. Effektiva kollektivtrafikstråk med effektiva, attraktiva bytespunkter ger förutsättningar för fler människor att, på ett hållbart sätt, pendla till arbete eller studier samtidigt som vardagspusslet fungerar.

För oss är det viktigt att se till hela resan, från dörr till dörr. Det innebär att flera olika typer av transporter ingår som också kompletterar varandra. Alla är viktiga för att hela kedjan ska fungera.

För att lösa infrastrukturen i länet vill Centerpartiet därför utveckla kollektivtrafiken för att öka rörligheten och skapa möjligheter att jobba i hela Västerbotten, men även över länsgränserna. För att det ska fungera måste kollektivtrafiken bli både bättre och mer tillförlitlig, med fler och tätare turer där underlaget och efterfrågan finns. Av samma anledning vill vi satsa mer på järnvägen. När kollektivtrafiken går som den ska enligt tabell ökas attraktiviteten för den, vilket är viktigt för att fler ska välja det färdssättet. För att möjliggöra kollektivt resande i hela länet vill vi utveckla matartrafik till pendlingsstråken. Bussar är bra, men vi vill att dieseln som drivmedel fasas ut till förmån för biodrivmedel eller el. I samarbete med våra länsgrannar måste vi även få till ett fungerande godssystem för buss i hela länet. Slutligen behövs satsningar på bra gång- och cykelvägar, inte minst i de större orterna. Det är en förutsättning för att klara trängsel, buller, utsläpp och säkerhet.

3.3 Kommunernas framtid

I Västerbotten finns flera av landets minsta kommuner, sett till befolkning. Utmaningen att i små kommuner leverera välfärd och en god service, med otillräckliga resurser börjar för flera kommuner att bli en omöjlig uppgift. Krympande befolkning och allt högre medelålder, samtidigt som den arbetsföra befolkningen inte räcker till, ställer kommunerna inför en situation som blir alltmer ohållbar.

Centerpartiet vill se riktade satsningar mot de mindre kommunerna, för att de ska kunna leverera en likvärdig samhällsservice som övriga landet. I den satsningen ingår en kommunal fastighetsavgift på kommersiella fastigheter och industrifastigheter i stället för dagens system med en statlig fastighetsskatt. Vidare vill Centerpartiet se en återföring av de värden som bl.a. vattenkraft och vindkraft genererar till de regioner där den produceras.

3.4 Utbildning under hela livet och i hela länet

Förskolan lägger grunden för ett livslångt lärande. Vi vill att förskolan och övrig pedagogisk omsorg ska vara den professionella och trygga pedagogiska verksamhet som den är tänkt att vara. Vi tror därför att det är viktigt att också låta verksamheterna få finnas även i mindre samhällen för att alla barn ska kunna ta del av den.

Centerpartiet vill ha en skola där elever och föräldrar har ett ökat ansvar och inflytande. Föräldrarnas och barnens rätt att välja skola understöds genom lagstiftning och regelverk. Centerpartiet vill slå vakt om den rätten, eftersom vi tror att ett skolsystem som främjar mångfald har bäst förutsättningar att ta till vara den enskilde elevens behov. Med nytänkande och öppenhet för pragmatiska lösningar kan hotade byaskolor räddas.

Ett modernt kunskapssamhälle ställer stora krav på delaktighet och kunskap. Centerpartiets skola lägger grunden för ett livslångt lärande och är forskningsinriktad. Målsättningen måste vara en skola som är öppen och som möter det övriga samhället, en skola som tar till vara på studieförbundens, föreningarnas och organisationers kompetens. Detta synsätt måste även genomsyra den högre utbildningen. Arbetslivserfarenhet måste värdesättas på ett bättre sätt vid ansökan till högskolan. Centerpartiet vill också göra det ska bli lättare att godkänna utländska utbildningar, så att gränser kan rivas och broar byggas.

Det behövs fler platser på Yrkeshögskolan i hela länet för att täcka upp de framtida behov som finns. Att finnas i hela länet gör dessutom möjligheten att samarbeta med det lokala näringslivet finns. Vi behöver utbildningar som leder till jobb. Risken när utbildningarna centraliseras till de större orterna är att de som går utbildningen blir kvar – och inte flyttar hem igen för att jobba där behoven är som störst. Ytterligare ett sätt att få kompetens i hela länet är att universitetet tar sitt ansvar och ordnar för utbildningar vid länets olika lärcentrum, det behövs både heltids-, deltids-, fjärr- och distansundervisning.

De etablerade universiteten i länet, Umeå universitet (UmU), Statens lantbruksuniversitet (SLU) och Luleå Tekniska Universitet (LTU), arbetar för innovation och nytänkande och Centerpartiet ser det som en styrka för regionen att de finns etablerade.

3.5 Fler och växande företag

Om Sverige och Västerbotten ska utvecklas så krävs det fler och växande företag, det är företagen som skapar den ekonomiska utvecklingen och ger oss skatteintäkter som

vi kan använda för den samhällsservice som kommunerna och landstinget ska erbjuda.

Fyra av fem nya jobb skapas i de små företagen så för Västerbottens framtida möjligheter så är nya och växande företag jätteviktigt. Inte minst så gäller det företag drivna av kvinnor där potentialen är jättestor. Alldeles för få företag startas av kvinnor idag.

Dessutom är det viktigt att riskkapital finns i hela landet. När bankerna inte lånar ut och tillgången på annat privat kapital inte erbjuds, måste staten ge denna möjlighet. Det gör att företag kan startas och utvecklas i hela landet och inte bara i och omkring de större städerna.

4. LÄNSFRÅGOR (SJUKVÅRD)

4.1 Nära vård

Trygghet behövs i hela länet. Trygghet är att veta att vården finns där när vi behöver den. Att barnens vård är tillgänglig, att vi kan få träffa vårdpersonal när vi behöver och att samhällets skyddsnät finns för oss när vi behöver det.

Både Sverige och Västerbotten är i grunden tryggt och säkert, men den oro som sprider sig måste tas på allvar. En god vård och omsorg är viktigt för ett tryggt samhälle. Den svenska vården och omsorgen håller hög kvalitet, men tillgängligheten är för dålig. Långa avstånd och vårdköer leder till stora sociala klyftor, där kontakter, kontanter eller bostadsort avgör vilket stöd man får. Människors rätt att bestämma över välfärdstjänsterna måste öka, både i landstinget/regionen och i kommunerna.

Det finns en tydlig samstämmighet i vårdsverige att vården behöver komma närmare patienten. Den behöver också i högre grad utgå från patienternas behov. Denna ambition finns även inom Västerbottens läns landsting där det under flera år pratats om att gå från slutenvård till öppenvård och primärvård. Trots ambitionen så har resursfördelningen gått i en annan riktning, andelen resurser till primärvården har minskat, samtidigt som andelen till sjukhusvård ökat. Konsekvensen har blivit att Västerbotten har en dyr sjukhusvård med mycket dålig tillgänglighet, där väldigt många människor får vård på fel vårdnivå.

Centerpartiet har under många år avsatt väsentligt mer pengar till primärvården. Det är klart så att med en bättre fungerande primärvård skulle landstinget kunna möta patienternas behov snabbare och effektivare. Ett större inslag av förebyggande arbete med digitaliseringen som ett stöd har redan visat sig vara ett framgångsrikt arbetssätt. Detta skulle i sin tur avlasta sjukhusvården som idag har en situation med hög beläggning, svårt att rekrytera personal och en ansträngd ekonomi. Centerpartiet föreslår att det i samverkan med kommunerna inrättas så kallade akutsjukvårdplatser, det skulle kunna leda till att fler slipper åka till överfulla sjukhus för de enklare behandlingarna.

Det är alldeles tydligt att det behövs ett nytt och mer handlingskraftigt ledarskap i Västerbottens läns landsting. Ett ledarskap som förmår gå från ord till handling och ändra inriktning till en vård som är närmare, tillgängligare och som bättre hushållar med västerbottningarnas skattepengar.

Västerbottens läns landsting kan peka på ett antal områden där hälso- och sjukvården i regional och nationell jämförelse står sig väl. De tre sjukhusen NUS (Norrlands uni-

versitetssjukhus), Lycksele och Skellefteå har under ett antal år klassificerats i Sverigetopp, de medicinska resultaten är i jämförelse höga. Västerbottningarnas förtroende för hälso- och sjukvården ligger över genomsnittet i riket. Närheten och samarbetet med Umeå Universitet innebär att landstinget har alla möjligheter att rekrytera välutbildade medarbetare, universitet har även ett ansvar för att tillgodose kompetensförsörjning i hela länet. Landstinget är nationellt och internationellt uppmärksammat inom ett antal områden - glesbygdsmedicinskt centrum, sjukstugekonceptet, Västerbottens hälsoundersökningar, spetsforskning vid NUS och en e-hälsa i absolut framkant. Utan svårigheter går det att identifiera ett antal problem som landstinget lider av, som i hög grad påverkar hälso- och sjukvårdens förmåga att leva upp till medborgarnas högt ställda förväntningar. Men det finns också anledning att vara stolta över det som fungerar väl.

För att göra vården nära för alla människor måste vården HBTQ-certifieras, eller att kompetensen säkras på annat sätt. Fortfarande utsätts många HBTQ-personer för diskriminering, våld och hatbrott. Det leder till att många HBTQ-personer mår dåligt, blir deprimerade eller i allra värsta fall tar sitt liv. Även om situationen förbättrats under senare år finns det mycket kvar att göra. Inte minst är det viktigt att Sverige driver på andra länder i arbetet. Vi tycker att det behövs mer HBTQ-kunskap i vården. För HBTQ-personer kan det innebära en trygghet att gå till en vårdcentral, mödravårdscentral eller annan vårdgivare som har speciell erfarenhet och kunskap om just HBTQ-personer och de behov de har. Därför måste landstinget jobba för att öka kompetensen bland vårdpersonal generellt. Vi tycker det är viktigt att få fram fler mödravårdscentraler och fertilitetskliniker med särskild kompetens om HBTQ-familjer.

4.2 Primärvården (hälsocentraler och sjukstugor)

För primärvården i Västerbotten med sin geografiska och demografiska struktur, krävs det lösningar som bara kan genomföras genom tydliga politiska beslut. I jämförelse med övriga landsting satsar Västerbotten klart mindre i primärvården.

I Västerbotten har man en vårdvalsmodell med ett brett uppdrag, det innebär att hälsocentralerna förväntas klara av de allra mesta av det vi som medborgare söker för, en modell som kan tyckas bra. Baksidan är att möjligheten för alternativa utförare att etablera sig blir närmast obefintlig, centerpartiet tror på en mera flexibel modell som skulle gynna både alternativa utförare som landstingets egna hälsocentraler.

I "projekt balans" överfördes uppdrag till primärvården som tidigare hanterats i sjukhusvården. När uppdragen överfördes följdes det inte av några extra resurser, detta har visat sig vara ännu en påfrestning för primärvårdens ekonomi.

Primärvården, som huvudsakligen består av hälsocentralernas verksamhet, är i jämförelse med övriga riket underfinansierad. Centerpartiet anser att primärvården därför bör tillföras mer resurser för att kunna utföra sitt uppdrag. Genom att satsa mer på primärvården kan hälsocentralerna ge en snabbare och bättre vård och bättre möjlighet att arbeta med förebyggande insatser i rätt tid. På sikt minskar detta behovet av sjukhusvård och leder till betydande besparingar. För att stärka tryggheten inom vården vill Centerpartiet att alla patienter ska ha rätt till en fast läkarkontakt i primärvården. Det innebär att de patienter som vill ska få lista sig på läkare istället för på mottagningar, som idag.

4.3 Sjukhusvården - Specialistvården

Västerbotten har en sjukhusvård som år för år levererar goda medicinska resultat. Den har högt förtroende bland befolkningen och klarar sig bra i jämförelser med andra sjukhus i landet vad gäller både kvalitet och effektivitet. När västerbottningen får vård på våra sjukhus är de allra flesta patienter väldigt nöjda. Västerbotten har dock en väldigt hög konsumtion av sjukhusvård och betydligt högre kostnader av sjukhusvård jämfört med riket. Västerbottens sjukhusvård har stora ekonomiska underskott och under flera år haft en hög kostnadsutveckling som inte är hållbar på sikt. En avgörande fråga för framtiden blir därför att stärka primärvården och samarbetet med kommunerna för att patienterna ska få en snabbare, närmare och mer effektiv vård på rätt vårdnivå.

Sjukhusvården är numera till största del organiserat som länskliniker där alla tre sjukhus har samma chefer för de olika specialiteterna. Centerpartiet oroas över den oro och arbetsmiljöförsämring som detta tyvärr har lett till på vissa kliniker. Vår uppfattning är att det går att ha gemensam kölista och likartat arbetssätt utan länskliniker. Centerpartiet tror på decentraliserat ledarskap förre centraliserat.

NUS servar hela norra sjukvårdsregionen med högspecialiserad vård. Det är avgörande att vi även i framtiden kan garantera hög kvalitet på den vården. En statlig utredning ligger just nu på riksdagens bord som innebär att vissa specialiteter bara kommer att finnas på ett eller ett fåtal universitetssjukhus i landet. Vi bejakar att patienten alltid skall få den bästa vården och måste försäkra oss om att vården i Västerbotten inte förlorar kompetenser.

Det är väl känt att vissa grupper i vården är mer utsatta än andra och får sämre vård än vad deras behov kräver. Det gäller särskilt människor med psykisk ohälsa och multisjuka. För Centerpartiet är det oacceptabelt att barn- och ungdomspsykiatrin under decennier haft den sämsta tillgängligheten i landet, att psykiatrin år för år har överbeläggningar och att äldre multisjuka skickas runt i sjukvårdssystemet mellan kommun, primärvård, akuten och sjukhusens kliniker.

4.4 Nära vård ur ett inlandsperspektiv

När man är sjuk ska man ha rätt att snabbt träffa en läkare och få den vård man behöver, oavsett var i länet man bor. Då måste den vård som finns närmast människor – primärvården – byggas ut och göras till attraktiva arbetsplatser. Hälsocentralerna är första linjens sjukvård, den vård som är närmast och som vi oftast först möter om vi behöver vård. Likvärdig och nära vård förutsätter hälsocentraler/sjukstugor i länets samtliga kommuner. Centerpartiet garanterar hälsocentraler i länets alla kommuner och att vid sjukstugorna ska det finnas akutsjukvårdsplatser.

4.5 Valfrihet, alternativa utförare, din rätt till självbestämmande
Centerpartiet anser att hälsovalet är bra i grunden. Det skapar konkurrens och ger patienten ökad makt att bestämma över sin vård. Tyvärr är hälsovalet i Västerbotten utformat så att det gör det svårt att etablera nya hälsocentraler. Centerpartiet vill göra förändringar i hälsovalet så att det blir möjligt för mindre verksamheter att etablera sig, så att västerbottningen kan få valfrihet oavsett var i länet man bor. Regelverket ska förenklas för att få bort onödigt krångel och utformas så att hänsyn bättre tas till de långa avstånden till våra tre lasarett.

4.6 Psykisk hälsa och BUP

Den psykiska ohälsan ökar – framför allt bland kvinnor och unga personer. Anledningarna är många. Det delade samhället, där vissa grupper befinner sig i arbetslöshet och utanförskap, spelar stor roll. För unga personer är bristerna i den svenska skolan, mobbning, dålig självkänsla och problem inom familjen några tänkbara orsaker. När det gäller möjligheterna till bättre stöd för barn och unga är en bra kontakt med hemmet och samtalsstöd centralt. Det måste därför bli enklare att få hjälp vid psykisk ohälsa genom elevhälsan. För att det ska bli möjligt kan det, utöver kuratorer, finnas studiepedagoger som exempelvis har beteendevetarutbildning. Dessa kan både stötta eleverna i deras studier och agera samtalsstöd.

Människor med psykiska besvär tillhör de mest utsatta i samhället och en god fungerande vård är av största vikt för denna grupps välmående. I dag finns det tydliga brister i psykvården, bland annat när det gäller väntetider till Barn- och ungdomspsykiatri, närheten till vård för de som bor i inlandet och överbeläggningar på våra sjukhus. För oss i Centerpartiet är det därför väldigt viktigt att få samarbetet mellan hälsocentralerna och den psykiatriska vården att fungera i hela länet. För att lyckas med det måste vi säkra psykiatri inom primärvården på hälsocentralerna. Det är även väldigt viktigt att barn och unga med psykisk ohälsa får ett bra bemötande av vården från första kontakt.

4.7 Kvinnoklinik, mödravård och förlossning

Vi vill se en närmare vård i hela landet. Det gäller inte minst tillgänglig och trygg förlossningsvård i glesbygd. Men under regeringens tid har väntetiderna ökat och tillgängligheten minskat, och det finns stora regionala skillnader. Tillgänglig och nära vård är framför allt viktigt i vissa skeden i livet, ett av dessa är när en ska bli förälder. Det är inte acceptabelt att kvinnor känner oro inför sin förlossning, det är heller inte acceptabelt att dra ner på både platser och personal inom mödravård och förlossning. Det måste finnas en trygg, stabil och säker service och vård för nyblivna mammor, men även för de kvinnor som besöker kvinnokliniker av andra anledningar. Det betyder även att det måste finnas valfrihet och tillgänglighet i hela länet.

5. STÅNDPUNKTER UR ETT KOMMUNPERSPEKTIV

5.1 Inga tvingande kommunsammanslagningar

Att lösa kommunernas problem genom en tvingande kommunsammanslagning är fel väg att gå. Problemen riskerar snarare att bli större när arealen ökar, utan att nyttan och sammanhangen för kommuninvånarna förbättras. Västerbottens kommuner behöver mer resurser inte dubbelnamn. Vännäs-Bjurholm, Malå-Norsjö och Dorotea-Åsele är förhoppningsvis kommunnamn vi inte behöver se igen.

5.2 En kommun är mer än tätorten

I många fall när man pratar om en kommun med dess namn menar man ofta bara själva centralorten. För oss i Centerpartiet är en kommun så mycket mer än bara tätorten eller centralorten. Men för att hela kommunen ska kunna froda måste även landsbygderna och eventuella övriga tätorter än centralorten räknas in.

Centralorten är viktig som nav och sammanhållande punkt i kommunen, men ekrarna måste sträcka sig ut i hela kommunen så man får ett hjul runt vilket samhället kan utvecklas. Ett hjul som bara är ett nav rullar inte bra!

Närhet mellan arbete, bostad och service är lika viktigt i hela kommunen, varför satsningar på näringslivsutveckling och kommunal service ska gälla i hela kommunen. Hög täckning med snabbt bredband skapar nya möjligheter till företagande på landsbygden.

5.3 Landsbygdsskolor

Landsbygdsskolorna är viktiga för en levande landsbygd och därmed ett levande Sverige. De är kittet som håller ihop bygden och inger framåtanda och framtidstro. Emellertid är det allra viktigaste att skolan håller en hög kvalitet - en skolas överlevnad får inte ske på bekostnad av en sämre kvalitet. Alla elever har rätt till en likvärdig och god utbildning, oavsett var i landet de bor eller på vilken skola de går. Därför är det viktigt att alla skolor i Sverige, oavsett läge och storlek lyder under samma lagar och regler. Bedömningen om en landsbygdsskolas fortlevnad måste därför utgå från varje specifikt fall, det går inte att generalisera då förutsättningarna ser mycket olika ut. Det behöver finnas en flexibilitet i skolans utformning utifrån lokala förutsättningar.

Alla elever i behov av särskilt stöd ska få det och huvudmannen ska fördela resurser efter behov. Det är en förutsättning för en likvärdig skola i hela landet. Samtidigt är Centerpartiet ett decentralistiskt parti som anser att beslut tas bäst så nära människan som möjligt. Kommunerna ska därför även fortsättningsvis ha ansvaret för skolan. En kombination av tydliga styrdokument, en god och stöttande uppföljning av huvudmannens arbete och ett stort eget ansvar för professionen ger en skola som bättre kan anpassas efter elevens och skolans lokala förutsättningar.

Centerpartiet tycker att fjärrundervisning ska tillåtas i alla relevanta ämnen och att kommunala och fristående skolor ska ha möjlighet att anordna fjärrundervisning på entreprenad under samma förutsättningar som statliga skolor. Genom fjärrundervisning skulle kompetens kunna delas över hela landet och lärare skulle kunna fördela sin tjänst på flera skolor utan att själva dagligen behöva åka mellan de olika skolorna. Fjärrundervisning stärker likvärdigheten, ökar kvalitén och tillgängligheten. Detta förutsätter en utveckling av det digitala användandet och lärandet, något som är viktigt för alla skolor, oavsett storlek och läge.

Centerpartiet ser också ett behov av att undersöka möjligheten till delat huvudmannaskap. I strävan efter att göra skolan mer likvärdig blev tyvärr skollagen allt för stelbent. Skolor har olika förutsättningar och likvärdighet får inte bli likriktning. För att möta bland annat skolornas skiftande behov av lärarkompetens måste systemet med huvudmannaskap bli mer flexibelt. Det skulle underlätta för skolor på landsbygden att dela på lärare när de inte finner kompetens. Men det skulle också kunna innebära att en skola skulle kunna ta in lärare på entreprenad. Företag skulle exempelvis kunna specialisera sig på språk och hyra ut sina tjänster till skolor som har behov av duktiga språkpedagoger.

5.4 Valfrihet

Centerpartiet driver en politik som tar tillvara behoven hos alla åldersgrupper i samhället. Det handlar om allt från att göra det enklare att skaffa sitt första jobb till att du ska ha valfrihet i äldreomsorgen.

Vi tror också på valfriheten och individers och familjers förmåga att själva kunna välja förskola och skola efter önskemål, med den utformning som passar just deras behov. Vi tror också på olika driftsformer i skolutbudet.

I syfte att öka både kvalitet och valfrihet i vuxenutbildningen bör ett system liknande skolpengen införas. Studenter inom Komvux är fortfarande hänvisade till kommunen eller de utbildningsanordnare kommunen valt att upphandla. Ett antal kommuner har redan valt att på egen hand införa olika sorters valfrihetssystem för Komvux. Studenter inom Komvux får i dessa kommuner möjlighet att välja hos vilken utbildningsanordnare de vill läsa.

Med en åldrande befolkning ökar behoven och vi behöver ställa allt högre krav på att få ut mer vård för varje skattekrona. Att fler fristående utförare får vara med och leverera vård och omsorg, är direkt avgörande för att klara detta. Hotet mot valfriheten i välfärden skapar en stor osäkerhet för alla de patienter som valt en privat utförare, men också för de anställda och företagare som verkar i branschen. Möjligheten att göra vinst är en förutsättning för att inte minst de 1750 småföretagare som dominerar vård- och omsorgssektorn ska kunna överleva. I Västerbotten skulle ca 50 000 personer drabbas om de privat drivna verksamheterna inom vården i landstinget upphörde.

Centerpartiet har tillsammans med Alliansen fört fram idén om en blocköverskridande överenskommelse, för att säkra långsiktiga villkor för välfärdens utförare. Förutom att avvisa ett generellt vinsttak, bör en sådan överenskommelse också innehålla förslag om ökade kvalitetskrav, generell tillståndsplikt och förbättrad tillsyn, för alla aktörer såväl offentliga som privata.

Centerpartiet vill värna om valfrihet och vill att de äldre ska kunna välja och påverka boende eller vem som deras vård eller omsorg ska utföras av. Frihet att välja boende – den som inte känner sig trygg i sin bostad ska inte nekas plats på lämpligt boende. Valfrihet att bestämma när det är dags att flytta är en trygghet och lättnad för många äldre. Olika former av äldreboende ska kunna erbjudas för olika grader av vårdbehov samt fritidsaktiviteter.